

17.2.2021

Julkinen

Lausuntotiivistelmä järjestöjaoston väliraportista

Valtionavustustoimintaa kehitetään ja digitalisoidaan valtiovarainministeriön asettamassa viisivuotisessa hankkeessa, jonka tavoitteena on vaikuttava, tehokas, läpinäkyvä ja yhdenmukainen valtionavustustoiminta yhteiskunnallisten päämäärien edistäjänä. Siihen päästään kehittämällä valtionhallinnolle vaiheittain yhteinen toimintamalli ja sitä tukevat digitaaliset palvelut.

Maa- ja metsätalousministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö myöntävät järjestöille valtionavustuksia rahapelituotoista. Valtionavustustoiminnan kehittäminen ja digitalisointi -hankkeessa eli valtionavustushankkeessa toimiva järjestöjaosto on selvittänyt ministeriöiden erilaisia valtionavustuskäytäntöjä ja koonnut väliraporttiinsa alustavat ehdotukset niiden yhdenmukaistamiseksi. Järjestöjaoston tehtävä perustuu pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmaan (2019) Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta.

Tavoitteena on tehdä valtionavustusten hakemisesta ja myöntämisestä entistä helpompaa

Järjestöjaoston ehdotukset koskevat valtionavustustoiminnan uuteen toimintamalliin siirtymistä ja järjestöjen erityiskysymyksiä valtionavustusten hakijaryhmänä. Järjestöjaosto ehdottaa esimerkiksi, että

1. rahapelituotoista valtionavustuksia myöntävät ministeriöt yhdenmukaistaisivat valtionavustusprosessejaan tarvittavine tietoineen ja ottaisivat asteittain käyttöön uudet, yhteiset digitaaliset palvelut (haeavustuksia.fi, tutkiavustuksia.fi ja hallinnoivavustuksia.fi) valtionavustustoiminnassa,
2. järjestöjen toiminta-avustusten eli yleisavustusten ja kohdennettujen yleisavustusten myöntämistä varten määriteltäisiin yhteiset arviointi- ja vastuullisuuskriteerit ja
3. selvitetäisiin, millä edellytyksillä järjestöjen toimintojen erilaisia rahoituslähteitä voitaisiin sovittaa yhteen.

Valtiovarainministeriö lähetti järjestöjaoston väliraportin lausuntokierrokselle tiistaina 15. joulukuuta 2020. Lausuntoaika päättyi sunnuntaina 31. tammikuuta 2021 ja lausuntoja annettiin yhteensä 59 kappaletta. Yhdistykset ja säätiöt antoivat niistä 78 prosenttia. Ehdotuksia kommentoi myös seitsemän valtionapuviranomaista ja muutama muu organisaatio, kuten neuvottelukunta. Valtiovarainministeriö ja järjestöjaosto kiittävät lämpimästi kaikkia avoimeen ja kantaa ottavaan keskusteluun osallistuneita. Tässä tiivistelmässä kuvataan, mitä mieltä lausunnonantajat ovat yleisesti tehdyistä ehdotuksista ja kuinka järjestöjaosto jatkaa selvitystyötään lausuntojen perusteella.

Palaute on valtaosin myönteistä ja tarkentaa selvityksen kohteita

Järjestöt kannattavat ehdotuksia lähes poikkeuksetta ja yksimielisesti odottaen ehdotusten vähentävän järjestöjen hallinnollista taakkaa ja työmäärää valtionavustushankkeen tavoitteiden mukaisesti. Järjestöjaosto on tunnistanut olennaiset ja oikeansuuntaiset asiat valtionavustustoiminnan kehittämiseksi. Sen sijaan konkreettisista muutoksista aikatauluineen kaivataan lisätietoa. Järjestöt edellyttävät selvitystyön ripeää jatkamista ja ehdotusten nopeaa toteuttamista siten, että järjestöjen vaikuttamismahdollisuudet varmistetaan valtionavustushankkeessa, kuten tähänkin asti.

Valtionapuviranomaiset kannattavat ehdotuksia pääsääntöisesti soveltuvin osin, mutta järjestöjä varauksellisemmin. Valtionapuviranomaiset tunnistavat ehdotusten hallinnollisia edellytyksiä ja lainsäädännöllisiä reunaehtoja. Järjestöjen korostaessa lausunnoissaan osallisuutta ja muutosten merkitystä monimuotoisessa kansalaisyhteiskunnassa valtionapuviranomaiset viittaavat valtionavustustoiminnan säädöspohjaan ja ehdotusten oikeudelliseen arviointiin selvitystyötä jatkettaessa. Valtionapuviranomaiset pohtivat myös hallinnonalojensa erityispiirteitä, joita ei välttämättä olisi tarpeellista yhdenmukaistaa.

Järjestöjaosto on tehnyt suunnitelman kevättalven selvitystyöstään, jossa se syventyy erityisesti neljään aiheeseen. Selvitystyön tarkoituksena on konkretisoida ehdotuksia, perustella niitä ja osoittaa niiden olevan toteutuskelpoisia. Lausunnot on otettu huomioon selvitystyötä suunniteltaessa. Järjestöjaosto

1. kuvaa monivuotisten toiminta-avustusten myöntämisen hallinnollisia ja lainsäädännöllisiä edellytyksiä,
2. kartoittaa valtionavustusten delegointikäytäntöjä esimerkein ja arvioi valtionavustusten edelleen siirtämisen riskejä ja vaikutuksia,
3. selvittää järjestöjen osallisuuden ja vaikuttamisen lisäämistä ja läpinäkyvyyttä valtionavustustoiminnassa, kuten yhteisten arviointi- ja vastuullisuuskriteerien määrittelemisessä sekä
4. tarkastelee järjestöjen tulojen ja varallisuuden käsittelemistä valtionavustusten ehdoissa ja rajoituksissa sekä pohtii varainhankinnan mahdollisia kannustimia valtionavustustoiminnassa

Vaikka järjestöjaosto kohdentaa selvitystyötään, se käsittelee kaikkia ehdotuksia annettuine palautteineen. Lausunnoissa pyydetään esimerkiksi määrittelemään kevennetty ja syvennetty raportointimenettely riskeineen ja vaikutuksineen väliraporttia tarkemmin. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) ohjeellisen, muttei sitovan avustussuunnitelman nykyistä laajempaa käyttöä suositellaan harkittavaksi. Valtionavustushankkeen käsityö on myös tehtävä tutuksi, jotta valtionavustustoiminnan käsitteet ja ohjeet ovat selkeästi ymmärrettäviä. Esimerkiksi väliraportissa viitattu olennaisen muutoksen käsite vaatii lausuntojen perusteella yhtenäistä tulkintaa. Yhdenmukaisten valtionavustuskäytäntöjen katsotaan myös ennalta ehkäisevän väärinkäytöksiä luottamukseen ja läpinäkyvyyteen perustuvassa valtionavustustoiminnassa.

Valtionavustustoiminnan kehittämiseen ja digitalisoimiseen osallistuu useita kymmeniä valtionapuviranomaisia ja erilaisia valtionavustusten hakijaryhmiä, kuten kuntia, korkeakouluja ja yksityishenkilöitä erityiskysymyksineen. Vaikka järjestöjaoston tehtävä on rajattu kolmen ministeriön valtionavustuskäytäntöjen selvittämiseen, ehdotuksia ja selvitystyötä hyödynnetään myös muiden valtionavustusten hakijoiden ja myöntäjien kanssa työskenneltäessä, mitä usea lausunnonantaja myös toivoo. Järjestöjaoston selvitystyö päättyy toukokuussa, kun se julkaisee loppuraporttinsa.

Lisätiedot

Neuvotteleva virkamies Niklas Wilhelmsson, puh. 0295 150 348, niklas.wilhelmsson@om.fi

Erityisasiantuntija Mikko Lehtonen, puh. 0295 516 0197, mikko.lehtonen@vm.fi

Lausuntotiivistelmä ja lausunnot julkaistaan avoimesti valtionavustushankkeen [Hankeikkunassa](#).